

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 25^{ΗΣ} ΜΑΪΟΥ 2006

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Οι Αιολίδαί στο ήσιόδειο απόσπασμα 10 (a) M-W, υπό του Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Μιχαήλ Σακελλαρίου*.

Ἔχω τὴν τιμὴ νὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ ἓνα θέμα ποῦ προεκτείνει ἐκεῖνο ποῦ πραγματεύθηκα κατὰ τὴν προηγουμένη συνεδρία. Τὸ σημερινὸ ἀσχολεῖται μὲ τοὺς κατιόντες τοῦ Αἰόλου κατὰ τὸν Ἡσίοδο¹. Τὸ ἐνδιαφέρον του ἔγκειται στὸ γεγονός ὅτι, ὅπως θὰ φανεῖ, αὐτὸ ἀποκαλύπτει τὴν ιδέα ποῦ εἶχε περὶ τῶν Αἰολέων ἡ ἐποχὴ τοῦ Ἡσιόδου περὶ τὸ 700 π.Χ.

Ἡ πραγματεία ἐκκινεῖ ἀπὸ ὀρισμένες διαπιστώσεις, στὴ συνέχεια προβληματίζεται μὲ αὐτὲς καὶ καταλήγει σὲ συμπεράσματα.

1

Τὰ ὁμηρικὰ ἔπη γνωρίζουν δύο Αἰόλους. Καθαρότερα περιγράφεται, στὴν Ὀδύσεια, ὁ Αἴολος, υἱὸς τοῦ Ἴππότου, ταμίας τῶν ἀνέμων. Ἐδρεύει σὲ νησὶ τοποθετούμενο δυτικὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (οἱ μεταγενέστεροι τὸ ταύτισαν μὲ νησιὰ τῆς Τυρρηνικῆς θάλασσας, βόρεια ἀπὸ τὴ Σικελία). Ἔχει πενήντα υἱοὺς καὶ

* MICHEL SAKELLARIOU, *Les Eolides dans Hésiode, fr. 10 (a) M-W*.

1. Ὅσα λέγονται ἐδῶ, ἀναπτύσσονται καὶ θεμελιώνονται μὲ ἐκτενεῖς κριτικὲς ἀναλύσεις τῶν μαρτυριῶν καὶ τῶν τεκμηρίων καὶ μὲ λεπτομερειακὴ ἐπιχειρηματολογία στὸ κεφάλαιο περὶ τῶν Αἰολέων τοῦ ὑπὸ ἐκτύπωση ἔργου μου *Les ethnè grecs à l'âge du Bronze*, 369-434, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔχουν ἀντληθεῖ ἐπίσης οἱ παλαιότερες ἀνακοινώσεις μου στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν “Τῶν Δωριέων κοιτίδα, γένεση καὶ μετανάστευση” (*I.L.A.A.*, 80: B, 2005, 25-40, 41-60) καὶ “Μία φάση τῆς ἱστορίας τοῦ ὀνόματος Ἑλλήνες” (*I.L.A.A.*, 81: B, 2006, 63-72).

ισάριθμες θυγατέρες, που ο ίδιος έχει συζεύξει μεταξύ τους. Περαιτέρω κατιόντες του δεν αναφέρονται². Ο άλλος όμηρικός Αΐολος μνημονεύεται περιθωριακά, απλώς και μόνον ως πατέρας του Σίσυφου, στην *Ιλιάδα*³, και του Κρηθεύς, στην *Οδύσσεια*⁴. Αντίθετα, με τὸν πατέρα τους, ὁ Σίσυφος καὶ ὁ Κρηθεύς εἶναι ἥρωες μύθων. Ἀρχικά ἐντοπίζονται σὲ γειτονικὲς περιοχὲς τῆς ἀνατολικῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδας, γεγονός που ἐξυπακούει καὶ τοῦ πατέρα τους τὴν τοποθέτηση.

Οὔτε οἱ δύο ὁμηρικοὶ Αἰῶλοι οὔτε οἱ Σίσυφος καὶ Κρηθεύς οὔτε οἱ κατιόντες τους σχετίζονται με ὅποιοδήποτε ἀπὸ τὰ ἐλληνικὰ ἔθνη που μνημονεύονται στην *Ιλιάδα*. Ἐξ ἄλλου οὔτε ἡ *Ιλιάς* οὔτε ἡ *Οδύσσεια* ἀναφέρουν ἔθνος με τὸ ὄνομα *Αἰολεῖς*.

Αὐτὸ ὅμως μαρτυρεῖται ἀργότερα, τὸν 2ο αἰώνα π.Χ., ὡς ὄνομα πόλεως κειμένης πιθανότατα παρὰ τὸν Παγασητικὸ κόλπο. Ὅθεν συμπεραίνεται ὅτι ἐκεῖ ἐγκαταστάθηκαν Αἰολεῖς που μετακινήθηκαν ἀπὸ τὴν κοιτίδα τους, ταυτιζομένη με τὸν χώρο, ὅπου ἐντοπίζονται οἱ Σίσυφος καὶ Κρηθεύς μαζί με τὸν πατέρα τους Αἶολο. Στὴ συνέχεια αὐτοῦ τοῦ συμπεράσματος ὑποδέτω ὅτι αὐτὲς οἱ τρεῖς μυθικὲς μορφές, Αἶολος, Σίσυφος καὶ Κρηθεύς, ἀνάγονταν στὴ μυθολογία τῶν Πρωτο-Αἰολέων⁵.

Οἱ Αἰολίδαι τοῦ Ἡσιόδου μέχρι πρὸ ὀλίγων δεκαετιῶν μᾶς ἦσαν γνωστοὶ ἀπὸ ἓνα τρίστιχο ἀπόσπασμα παραδεδομένο ἀπὸ ἓνα σχόλιο στὸν Πίνδαρο καὶ περιλαμβανόμενο στις διαδοχικὲς ἐκδόσεις τῶν σωζομένων τοῦ Ἡσιόδου, καθὼς καὶ στὰ σώματα ἀποσπασμάτων τῶν Ἑλλήνων ἐπικῶν ποιητῶν. Ἐχει τὸν ἀριθμὸ 10 στὴν ἐκδοση M-W. Ἀπαριθμεῖ πέντε υἱοὺς ἐνὸς Αἰόλου, που ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται διαφορετικὸς ἀπὸ τοὺς δύο ὁμηρικούς. Πρόκειται γιὰ τὸν Αἶολο, που σ' ἄλλο ἀπόσπασμα τοῦ Ἡσιόδου, τὸ 9 M-W, φέρεται ὡς υἱὸς τοῦ Ἑλλήνου⁶. Ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα σ' ἐκεῖνο τὸ ἀπόσπασμα προκύπτει ὅτι ὁ Ἑλληνας καὶ ὁ Αἶολος νοοῦνται πλέον, ἀντιστοίχως, ὡς ὁ γενάρχης τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ γενάρχης τῶν Αἰολέων, κλάδου τῶν Ἑλλήνων.

Μεταξὺ τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοῦ νέου Αἰόλου, βρίσκουμε πάλι τὸν Σίσυφο καὶ

2. *Οδύσσεια*, κ 1-12.

3. *Ιλιάς*, Ζ 154.

4. *Οδύσσεια*, λ 237.

5. M. B. Sakellariou, *ἴδιο ἔργο*, 386-412.

6. Ἡσιόδος, ἀπ. 10 M-W (= *Schol. Pind. Pyth.*, IV, 253).

τὸν Κρηθέα, υἱοὺς ἐνὸς ἀπὸ τοὺς ὁμηρικὸς Αἰόλους. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν ἄλλον ὁμηρικὸ Αἰόλο, τὸν ταμία τῶν ἀνέμων, εἶχε σχέση ὁ Ἡσιόδους, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἐξῆς παρατηρήσεις. 1) Χαρακτηρίζεται ὡς *ἵπποχάρμης*, μαχόμενος ἀπὸ ἵππου ἢ ἄρματος. Τὸ πρῶτο συνθετικὸ τοῦ *ἵπποχάρμης* καὶ τὸ ὄνομα *Ἴππότης* ποὺ φέρει ὁ πατέρας τοῦ ὁμηρικὸ Αἰόλου, ταμία τῶν ἀνέμων, ἔχουν τὸ ἴδιο θέμα, μὲ ἄλλα λόγια παραπέμπουν σὲ κάποιον κοινὸ παρονομαστή. 2) Τὸ ἐν λόγω θέμα εἶναι ἐκεῖνο τῆς λέξης *ἵππος*. 3) Ὅπως ἔχει παρατηρηθεῖ ἀπὸ προηγούμενους ἐρευνητές, μερικὲς μυθολογίαι φαντάζονται τοὺς ἀνέμους ὡς καλπάζοντα ἄλογα. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ Ἡσιόδους Αἰόλος κληρονόμησε στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα τῶν Σισύφου καὶ Κρηθέως καὶ ἀπὸ τὸν ταμία τῶν ἀνέμων⁷.

Ἐπὶ πλεόν τῶν Σισύφου καὶ Κρηθέως, τὸ ἀπόσπασμα ὑπ' ἀριθμὸν 9 μνημονεύει ὡς υἱοὺς τοῦ Αἰόλου, υἱοῦ τοῦ Ἑλληνος, τοὺς Σαλμωνέα, Περιήρη καὶ Ἀθάμαντα. Οἱ Σαλμωνεὺς καὶ Περιήρης μνημονεύονται ἤδη ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, ἀλλὰ χωρὶς πατρωνύμιο. Δὲν μποροῦν λοιπὸν νὰ συγκαταλεγοῦν μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ Αἰόλου, πατέρα τῶν Σισύφου καὶ Κρηθέως. Μὲ τὸν ταμία τῶν ἀνέμων ὅμως ἐνδέχεται νὰ συσχετισθεῖ ὁ Σαλμωνεὺς διὰ μέσου μιᾶς παρατηρήσεως προηγούμενων ἐρευνητῶν. Ὁ μῦθος τοῦ Σαλμωνέως τὸν παρουσιάζει ὡς ἕνα ὑπερφίαλο ἄνθρωπο ποὺ, κτυπώντας χάλκινα ἀγγεῖα, παρουσιάζεσθαι ὡς ὁ κεραυνοβολῶν Ζεὺς. Αὐτὸ τὸ στοιχεῖο ἔκαμε μερικοὺς ἐρευνητὲς νὰ ὑποθέσουν ὅτι ὁ ἐν λόγω μῦθος ἀνακλᾷ τὴν εἰκόνα, γνωστὴ ἀπὸ ἀνθρωπολογικὲς μελέτες, ἐνὸς βασιλέα-μάγου ποὺ ἐκτελεῖ μία πράξη “συμπαθητικῆς” μαγείας: θυμίζοντας βροντὴ, ὁ παλλόμενος μεταλλικὸς ἦχος τῶν κρουσμένων χαλκῶν ἀγγείων φαίνεται στοὺς ἀρχαίκοις ἀνθρώπους ὡς παράγων προκλητικὸς βροντῶν καὶ βροχῆς. Ἔτσι, ἀφοῦ ὁ βροχοποιὸς μάγος ἐγίνε μυθικὸ πρόσωπο, αὐτό, μὲ τὴ σειρά του, ἐγίνε υἱὸς τοῦ θεοῦ τῶν ἀνέμων.

Ἐκ τῶν ὑστέρων φάνηκε ὅτι ὁ Ἡσιόδος γνώριζε δύο ἀκόμη υἱοὺς τοῦ νέου Αἰόλου, ἐπὶ πλεόν πέντε θυγατέρες του, καὶ ἀπὸ πάνω πολλοὺς κατιόντες τῶν θυγατέρων. Τοῦτο χάρις σὲ σπαράγματα παπύρων ποὺ, ἀφοῦ δημοσιεύθησαν χωριστά, συναποτέλεσαν τὸ πρόσθετο ἀπόσπασμα 10 (a) M-W, ποὺ ἐκτείνεται σὲ 107 στίχους.

Μεταξὺ ἄλλων, αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα ἐπαναλαμβάνει, στοὺς στίχους 25-27,

7. M. B. Sakellariou, *ἴδιο ἔργο*, 387-389.

τὸ παλαιὸ τρίστιχο ἀπόσπασμα 10 M-W μετὰ μία ἀσήμαντη διαφορά στὴ διατύπωση (τ' ἤδ' ἀντὶ τοῦ ἡδ'). Ὁ στίχος 28 παρουσιάζει δύο κενὰ ποὺ μᾶς στεροῦν τὰ ὀνόματα ἰσαρίθμων υἱῶν τοῦ Αἰόλου ποὺ δὲν ἔχει τὸ παλαιὸ ἀπόσπασμα. Ἐπειτα διαβάζονται ἄνετα πέντε ὀνόματα θυγατέρων τοῦ Αἰόλου, Πεισιδίχη, Ἀλκυόνη, Καλύκη, Κανάκη καὶ Περιμήδη⁸, πρὶν συναντήσουμε πολλοὺς στίχους, λιγότερο ἢ περισσότερο φθαρμένους, ποὺ ἀφηγοῦνται τὴν ἱστορία τῶν θυγατέρων τοῦ Αἰόλου, καθὼς καὶ τῶν ἀπογόνων τους.

Πρὶν προχωρήσουμε στὸ πρόβλημα τῆς σχέσεως καθενὸς ἀπὸ τοὺς κατιόντες τοῦ Αἰόλου μετὰ τοὺς Αἰολεῖς, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀσχοληθοῦμε μετὰ τὸ παρεπίπτον πρόβλημα τῶν δύο ὀνομάτων ποὺ ἐξαφανίσθηκαν στὰ ἰσαρίθμα κενὰ τοῦ στίχου 28.

Μετὰ τὸν Ἡσίοδο, διάφοροι κλασσικοὶ καὶ μετακλασσικοὶ συγγραφεῖς ἀποδίδουν στὸν Ἡσιόδειο Αἴολο, σποράδην, διάφορα τέκνα καὶ τέκνων τέκνα καὶ οὕτω καθεξῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαφορετικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ ἀποσπάσματος 10 (a) M-W. Προκύπτει λοιπὸν μία εἰκόνα αὐθαίρετου πολλαπλασιασμοῦ τῶν Αἰολιδῶν, ποὺ ἀποθαρρύνει μία ἀπόπειρα ἐπιλογῆς δύο ἐκ τῶν ὡς ἄνω ὀνομάτων πρὸς συμπλήρωση τῶν κενῶν τοῦ στίχου 28.

Ἦπάρχει ὅμως μία ἐξάιρεση. Ὁ Ψευδο-Απολλόδωρος, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀναφέρει ὅτι ὁ Αἴολος εἶχε ἑπτὰ υἱοὺς καὶ πέντε θυγατέρες, μνημονεῖ τὰ ὀνόματα τῶν μὲν καὶ τῶν δέ: Κρηθεύς, Σίσυφος, Ἀδάμας, Σαλμωνεύς, Δηίων, Μάγνης, Περιήρης, Κανάκη, Ἀλκυόνη, Πεισιδίχη, Καλύκη καὶ Περιμήδη⁹. Ὁ κατάλογος τοῦ Ψευδο-Απολλοδώρου συμπίπτει λοιπὸν μετὰ τὸν Ἡσιόδειο 1) ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τοῦ Αἰόλου, ἑπτὰ καὶ πέντε ἀντιστοίχως, 2) ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα καὶ τῶν πέντε θυγατέρων του καὶ 3) ὡς πρὸς τὰ πέντε ἀναγνώσιμα ὀνόματα τῶν υἱῶν του. Ἐπὶ πλέον τούτων ὁ Ψευδο-Απολλόδωρος προσεγγίζει τὸ Ἡσιόδειο ἀπόσπασμα 10 (a) M-W καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα σημεία: 4) Ἡ Περιμήδη καὶ Ὁ Ἀγελῶος γεννοῦν τὸν Ἴπποδάμαντα (Ἡσ., ἀπ. 10 a, στίχ. 34-35 καὶ 45 = Ψ.-Ἀπδ. I 7.3). 5) Ἀπόγονοι τοῦ Ἴπποδάμαντος (Ἡσ., ἀπ. 10 a, στίχ. 45 κ. ἐ. = Ψ.-Ἀπδ. I 7.10). 6) Ἡ Καλύκη καὶ Ὁ Ἀέθλιος γεννοῦν τὸν Ἐνδυμίωνα, πατέρα τοῦ Αἰτωλοῦ, ποὺ γεννᾷ τὸν Πλευρώνα, τὸν Καλυδῶνα καὶ ἄλλους

8. Ἡσίοδος, ἀπ. 10 (a), στίχ. 25-34 M-W (= P. Turner 1 Parsons- Sijpesteijn-Worp; P. Oxy., 2075 fr. 2 Hunt, καὶ 2483 ἀπ. 1 καὶ 2822 ἀπ. 2 Lobel).

9. Ψευδο-Απολλόδωρος, 1.7.3.

(Ήσ., άπ. 10 a, στίχ. 58 κ. έ. = Ψ.-Απδ. I 7. 5-7). 7) Θάνατος τής Άλκυόνης και του Κήρυκος που ισχυρίζονται ότι είναι ή Ήρα και ό Ζεύς (Ήσ., άπ. 10 a, στίχ. 94 κ. έ. = Ψ.-Απδ., I 7.4). 8) Ή Πεισιδίκη και ό Μυρμιδών γεννούν τον Άντιφο και τον Άκτορα (Ήσ., άπ. 10 a, στίχ. 99 κ. έ. = Ψ.-Απδ., I 7.3).

Αυτές οί διαπιστώσεις επιτρέπουν νά εικάσουμε ότι ό Ψευδο-Απολλόδωρος είχε γνώση κειμένου που περιλάμβανε όλους τους στίχους που μάς διασώθηκαν χάρη στα παπυρικά σπαράγματα, από τά όποια άνασυστάθηκε τó άπ. 10 (a) M-W¹⁰.

Κατόπιν αύτης τής διαπιστώσεως είναι εύλογο νά συμπεράνει κανείς ότι τά δύο κενά του στίχου 28 μπορούν νά συμπληρωθούν με τά όνόματα Δηίων και Μάγνης, έκτός θεβαιώς εάν υπάρχουν άντενδείξεις.

Ό στίχος 28 παρουσιάζει τήν έξής εικόνα:

....] τ' έ μέγ[....] τ' άριδείκετος άνδρών

Οί εκδότες Merkelbach και West συμπληρώνουν τον στίχο έτσι:

Δηίων] τ' έ μέγ[ας.....] τ' άριδείκετος άνδρών

Ή εισαγωγή του όνόματος Δηίων στο πρώτο κενό του στίχου είναι ένδεδειγμένη, έπειδή, έκτός του ότι τουτο μνημονεύεται από τον Ψευδο-Απολλόδωρο υπό συνθήκες που έξυπακούουν τήν έξάρτηση αυτού του συγγραφέα από τον Ήσιόδο, έχει άριθμό γραμμάτων ίσων με τά έλλείποντα και ή προσωδία του είναι συμβατή με τους κανόνες του δακτυλικού έξαμέτρου¹¹. Αντίθετα, οί Merkelbach και West απέφυγαν νά συμπληρώσουν τó έπόμενο κενό, άποκλείοντας τó όνομα Μάγνης, που μνημονεύει ό Ψευδο-Απολλόδωρος, με δύο επιχειρήματα: άφ' ένος, τó όνομα Μάγνης έχει μόνον έξι γράμματα άντι τών όκτώ που ύπολογίζονται για τó κενό που πρέπει νά συμπληρωθεί άφ' έτέρου, ό Μάγνης έμφανίζεται σε άλλο άπόσπασμα του Ήσιόδου ως υιός όχι του Αϊόλου, αλλά του Διός¹².

10. Επίσης ό Στράβων φαίνεται νά γνώριζε αυτούς τους στίχους του Ήσιόδου, αναφέροντας ότι ό Αϊόλος είχε πέντε υιούς (10.3.19).

11. Ψευδο-Απολλόδωρος, 1.7.3 και 9.4. -- Πρβλ. M. L. West, ZPE, 53, 1983, 28-29.

12. Βλ. τις έξηγήσεις του M. L. West, ίδιο έργο, 29-30.

Ὁ ὁμιλῶν νομίζει ὅτι ἡ ἀπόφαση τῶν Merkelbach καὶ West πρέπει νὰ ἀναψηλαφηθεῖ.

Ἐν πρώτοις, ἡ μνεΐα τοῦ ὀνόματος *Μάγνης* ἀπὸ τὸν Ψευδο-Απολλόδωρο ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ πρώτη ἐπιλογή μας, δεδομένης τῆς πιστότητας αὐτοῦ τοῦ συγγραφέα στὸ ἡσιόδειο κείμενο ὡς πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα σημεῖα, πού, ὅπως εἶδαμε, εἶναι πολυάριθμα. Ἄς ἐκκινήσουμε λοιπὸν καὶ ἐμεῖς ἀπὸ αὐτὸ τὸ δεδομένο, χωρὶς ὅμως νὰ ἀμελήσουμε νὰ λάβουμε ἐπίσης ὑπ' ὄψη τὰ ἐπιχειρήματα τῶν Merkelbach καὶ West καί, κατὰ μείζονα λόγο, τὴν προσωδία πού ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὸ τμήμα τοῦ δακτυλικοῦ ἐξαμέτρου, πού πρόκειται νὰ συμπληρώσουμε. Ἐπειδὴ τὸ τελευταῖο κριτήριον εἶναι ἀπόλυτα δεσμευτικό, πρέπει νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουμε πρὶν ἀπὸ τὸ κριτήριον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γραμμάτων πού λείπουν καὶ τὴν υἱκὴ σχέση τοῦ *Μάγνητος* ὄχι μὲ τὸν *Αἴολο*, ἀλλὰ μὲ τὸν *Δία*, σὲ ἄλλο ἀπόσπασμα τοῦ Ἡσιόδου.

Οἱ ἐλλείπουσες συλλαβὲς ἀντιστοιχοῦν ἀπὸ μετρικὴ ἀποψη εἴτε σὲ δύο βραχεῖες συλλαβὲς ἐνὸς λήγοντος δακτύλου καὶ στὴν μακρά, μὲ τὴν ὁποία ἀρχίζει ὁ ἐπόμενος, εἴτε στὴ δεύτερη μακρὰ ἐνὸς λήγοντος σπονδαίου καὶ στὴν μακρά, μὲ τὴν ὁποία ἀρχίζει ὁ ἐπόμενος δάκτυλος.

Μὲ τὴν πρώτη ἐκδοχὴ μετροῦμε:

Δηϊών] τὲ μέγ[ας --/-] τ' ἀριδείκετος ἀνδρῶν

Μὲ τὴ δεύτερη ἔχουμε:

Δηϊών] τὲ μέγ[ας -/-] τ' ἀριδείκετος ἀνδρῶν.

Τὸ ὄνομα *Μάγνης*, ἔχοντας δύο μακρὲς συλλαβὲς, ἀνταποκρίνεται στὴ δεύτερη ἐκδοχὴ.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ τῶν ἑξὶ γραμμάτων τοῦ ὀνόματος *Μάγνης* καὶ τῶν ὑπολογιζομένων ὀκτῶν δὲν ἀποτελεῖ ἀνυπέρβλητο ἐμπόδιο. Πράγματι, ὁ ἀριθμὸς τῶν γραμμάτων πού λείπουν, λόγω κενῶν ἐκ φθορᾶς παπύρων, εἰκάζεται βάσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γραμμάτων πού διαπιστώνονται στὶς σωζόμενες προηγούμενες καὶ ἐπόμενες σειρὲς. Ἀλλὰ τόσο τὰ γράμματα ὅσο καὶ τὰ μεταξύ λέξεων κενὰ δὲν παράγονται ἀπὸ μηχανή, ἀλλὰ ἀπὸ χέρι. Ἐπὶ πλέον ἐπηρεάζονται ἀπὸ κάποιες ἀνωμαλίες τοῦ παπύρου, πού μποροῦν νὰ προκαλέσουν διαφορὲς, ἀλλοῦ ὡς πρὸς

τὸ μέγεθος τῶν γραμμάτων, ἀλλοῦ ὡς πρὸς τὸ εὖρος τῶν κενῶν μεταξύ γραμμάτων. Ἔτσι ὁ στίχος ἀποκαθίσταται ὡς ἐξῆς:

Δηίων] τὲ μέ[ας Μάγνης] τ' ἀριδείκετος ἀνδρῶν

Ὁ φίλος συναδελφός Α. Καμπύλης, στὸν ὁποῖο γνωστοποίησα τὶς σκέψεις ποὺ προηγοῦνται, τὸ Νοέμβριο τοῦ 2004, μοῦ ἔστειλε εὐγενῶς ἀπὸ τὸ Ἀμβούργο φωτοαντίγραφο τοῦ M. Hirschberger, *Gynaikon Katalogos et Megalai Ehoiai*, 2004, 186, ὅπου διάβασα μὲ ἱκανοποίηση “Trotz der von West geäusserten Bedenken -- Μάγνης sei zu kurz für die Lücke -- dürfen die beiden noch fehlenden Namen aus der Liste Apollodors zu ergänzen sein: Δηίων] τὲ μέ[ας Μάγνης] τ' ἀριδείκετος ἀνδρῶν”¹³.

Ὁ Hirschberger δημοσίευσε λοιπὸν τὴν πρόταση γιὰ συμπλήρωση τοῦ δευτέρου κενοῦ μὲ τὸ ὄνομα Μάγνης καὶ ἀπέκρουσε τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ West μερικoὺς μῆνες πρὶν σκεφθῶ καὶ τὴν ἴδια πρόταση καὶ τὸ ἴδιο ἀντεπιχείρημα, διατελῶν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ βιβλίου τοῦ Hirschberger. Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ἐρευνητὴς δὲν ἀντέκρουσε καὶ τὸ δεύτερο ἐπιχείρημα τοῦ West, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ Ἡσίοδος δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐμφανίσει τὸν Μάγνητα ὡς υἱὸ τοῦ Αἰόλου, δεδομένου ὅτι τὸν ἐμφανίζει ἀλλοῦ ὡς υἱὸ τοῦ Διός¹⁴. Αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα ἀποκρούω, παρατηρώντας ὅτι ἀκυρώθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν West καὶ τὸν συνεκδότῃ τοῦ ἀποσπάσματος 10 (a) Merkelbach, καθὼς συμπλήρωσαν τὸ πρῶτο κενὸ τοῦ ἴδιου στίχου μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Δηίωνος, μολοντί ὁ ἴδιος παρουσιάζεται σ' ἄλλο ἀπόσπασμα τοῦ Ἡσίοδου ὡς υἱὸς τοῦ Εὐρύτου¹⁵. Κατόπιν τούτου εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ υἰοθετήσουμε τὴν ἴδια στάση γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν Δηίων καὶ Μάγνης ἀντιστοιχῶς στὸ πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο κενὸ τοῦ στίχου 28: ἐὰν ἀποκλεισθεῖ τὸ Μάγνης, πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ἴδιο μὲ τὸ Δηίων ἐάν, ἀντιθέτως, κρατηθεῖ τὸ Δηίων, πρέπει νὰ γίνῃ τὸ ἴδιο μὲ τὸ Μάγνης. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ Ἀλκυόνη, κόρη τοῦ Αἰόλου στὸ Ἡσιόδειο ἀπόσπασμα 10 (a) M-W καὶ στὸν Ψευδο-Ἀπολλόδωρο

13. Ὁ καθηγητὴς Α. Καμπύλης μοῦ ἔστειλε ἐπίσης φωτοτυπίες τῶν ἐργασιῶν τοῦ M. L. West ποὺ ἀναφέρω στὶς σημ. 11, 12, 14, 29.

14. M. L. West, ὅπου πῶς πάνω - Ἡσίοδος, ἀπ. 7 M-W (= Κωνσταντῖνος Πορφ., *Περὶ δεμ.*, II).

15. Ἡσίοδος, ἀπ. 26, στίχ. 26-27 M-W (= P. Oxy., 2481, ἀπ. 5, στήλη III; P. Berol., 9777 v.).

πού προφανώς γνώριζε τὸ ἴδιο κείμενο, ἔχει διαφορετικὸ πατέρα, τὸν Ἄτλαντα, σ' ἄλλο ἠσιόδειο ἀπόσπασμα¹⁶. Ἔχουμε λοιπὸν καὶ τρίτο δείγμα, μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ Δηϊώνος καὶ τοῦ Μάγνητος, μυθικοῦ προσώπου μὲ διαφορετικούς πατέρες στὸ ἀπόσπασμα 10 (a) M-W καὶ σὲ ἓνα ἄλλο. Ἐπὶ πλέον τούτου ὁ Ἡσιόδος ἀναφέρεται μετὰξὺ συγγραφέων πού διηγοῦνταν μίαν ἱστορία ὅπου ὁ Μάγνης, ἥρωας ἐπώνυμος τῆς Μαγνησίας, ἦταν υἱὸς τοῦ Φρίξου καὶ τῆς Περιμήδης, κόρης τοῦ Ἀδμήτου¹⁷. Κατόπιν τῆς συσσωρεύσεως αὐτῶν τῶν δειγμάτων γίνεται προφανές ὅτι ὁ Ἡσιόδος δὲν δυσκολευόταν νὰ υἰοθετήσῃ διαφορετικὲς ἐκδοχὲς γιὰ τὴ γενεαλογία μυθικῶν προσώπων πού μνημόνευε.

2

Μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἀναγκαίας φιλολογικῆς παρεκβάσεως πού προηγήθηκε, συνεχίζουμε τὴν ἱστορικὴ διερεύνηση πού ἀφορᾶ στὸν πυρήνα τῆς σημερινῆς ἀνακοινώσεως.

Οἱ υἱοὶ τοῦ Αἰόλου ἐμφανίζονται κατατασσόμενοι σὲ τέσσερες ὁμόκεντρος κύκλους.

1) Ὁ Κρηθεὺς καὶ ὁ Σίσυφος α) ἀνήκουν στὸ ὁμηρικὸ μυθικὸ ρεπερτόριο, β) παρουσιάζονται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο ὡς υἱοὶ ἐνὸς Αἰόλου, ὅχι τοῦ ταμία τῶν ἀνέμων γ) ἐντοπίζονται στὸ κέντρο τῆς ἀνατολικῆς πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας καὶ δ) φαίνονται νὰ ἀνάγονται, μαζὶ μὲ τὸν πατέρα τους, στὴ μυθολογία τῶν Πρωτο-Αἰολέων.

2) Οἱ ἴδιοι καὶ μαζὶ τους οἱ Σαλμωνεὺς καὶ Περιήρης, μολονότι ἐντοπίζονται σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος, δὲν συμπίπτουν ὅλοι μαζὶ παρὰ στὴν ἀνατολικὴ πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας: ὁ Σαλμωνεὺς πρωτογενῶς στὴ βόρεια Πελασγιώτιδα καὶ δευτερογενῶς στὴ νότια, ὁ Σίσυφος στὴν κεντρικὴ Πελασγιώτιδα, ὁ Κρηθεὺς στὴ νότια, ὁ Περιήρης στὴν Ἀχαΐα Φθιώτιδα καὶ στὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ¹⁸. Δεδομένου ὅτι ἡ κοιτίδα τῶν Πρωτο-Αἰολέων περιορίζεται στὸ κέντρο τῆς ἀνατολικῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδας¹⁹, ἡ ἠσιόδεια υἱκὴ σχέση τῶν Σαλμωνέως

16. Ἡσιόδος, ἀπ. 169* M-W (= Σχόλ. Πινδ. Νέμ., 2.17).

17. Ἀντωνίνος Λιβεράλις, Μετ., 23 = Ἡσιόδος, ἀπ. 256 M-W.

18. Μαρτυρίες καὶ ἐνδείξεις: M. B. Sakellariou, ἴδιο ἔργο, 386-412.

19. Μαρτυρίες καὶ ἐνδείξεις: M. B. Sakellariou, ἴδιο ἔργο, 379-385.

και Περιήρους με τον νέο Αΐολο θά ακολουθήσε τή διαμόρφωση ιδέας κατά τήν οποία οί Αιολεῖς ἐκτείνονταν και στήν Ἀχαΐα Φθιώτιδα.

3) Ὁ Ἀθάμας και ὁ Μάγνης ἐκπροσωποῦν ἀντιστοίχως τοὺς Ἀθαμάνες και τοὺς Μάγνητες, ἔθνη διακρινόμενα ἀπὸ τοὺς Αἰολεῖς²⁰. Ἐνα τμήμα Ἀθαμάνων ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀχαΐα Φθιώτιδα πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ²¹. Οἱ Μάγνητες ἔφθασαν στὸ Πήλιον ἀργότερα²². Κατόπιν τούτου μποροῦμε νὰ υποθέσουμε ὅτι Ὁ Ἀθάμας και ὁ Μάγνης συνδέθηκαν με τὸν Αἶολο ὡς υἱοὶ του ἀρκετὰ μετὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν Ἀθαμάνων και τῶν Μαγνήτων στὴ Θεσσαλία και ὡς συνέπεια μιᾶς ὑστερογενοῦς ιδέας: τῆς ιδέας ὅτι οἱ Ἀθαμάνες και οἱ Μάγνητες ἦσαν κλάδοι τῶν Αἰολέων.

4) Ὁ Δηῖων εἶναι τὸ πρῶτο μυθικὸ πρόσωπο ποῦ συνδέεται με τὸν Αἶολο ὡς υἱὸς του, μολοντί ἐντοπίζεται ἐκτὸς Θεσσαλίας. Ὁ Δηῖων ἀνήκει πράγματι στὴ Φωκίδα²³. Ἀλλὰ στήν ἴδια κατοικοῦσε κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἓνα γένος με τὸ ὄνομα *Αἰολίδαι*, δηλ. “ἀπόγονοι τοῦ Αἰόλου”. Γεγονὸς ποῦ ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Φωκίς δέχθηκε κάποιες πρωτο-αιολικὲς ὁμάδες, ἐξωσμένες ἀπὸ τὴν κοιτίδα τους ἀπὸ τοὺς Θεσσαλοὺς κατὰ τὸ 1100-1050 π.Χ. Ἡ ἀπόδοση τοῦ Δηῖωνος στὸν Αἶολο ὡς υἱοῦ θά συντελέσθηκε, ἀφοῦ προηγουμένως ἡ παρουσία αἰολικῶν στοιχείων στὴ Φωκίδα προσέχθηκε ἀπὸ Ἑλληνες ἄλλων περιοχῶν. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ προσκνητὲς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν και οἱ ἱερομνήμονες, δηλαδὴ οἱ ἐκπρόσωποι μιᾶς ὁμάδας ἑλληνικῶν ἔθνων στήν πυλαιο-δελφικὴ Ἀμφικτυονία.

Ὅσον ἀφορᾷ στὶς πέντε θυγατέρες τοῦ Αἰόλου, παρατηροῦμε: α) Ἀντίθετα πρὸς τοὺς ἀδελφούς τους, αὐτὲς δὲν ἐντοπίζονται πουθενὰ αὐτοτελῶς, ἀλλὰ διὰ μέσου συζύγων, ἐραστῶν, τέκνων· β) Τρεῖς ἀπὸ αὐτές, ἡ Καλύκη, ἡ Πεισιδίκη και ἡ Περιμήδη, δὲν ἀναφέρονται παρά μόνον ἀπὸ τὴ μία μεριά, ὡς θυγατέρες τοῦ Αἰόλου και ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὡς σύζυγοι και μητέρες μυθικῶν προσώπων. Δικὴ τους ἱστορία δὲν ἔχουν. Ἔτσι μποροῦμε νὰ υποψιασθοῦμε ὅτι ἐφευρέθηκαν με μοναδικὸ σκοπὸ νὰ χρησιμεύσουν ὡς κρίκοι ἀνάμεσα στὸν Αἶολο και σὲ τοπικοὺς ἥρωες· γ) Μολοντί, ἀντίθετα πρὸς τὶς προηγούμενες, ἡ Ἀλκούνη

20. Μαρτυρίες και ἐνδείξεις: Μ. Β. Sakellariou, *ἴδιο ἔργο*, 253-260, 398, 670.

21. Μαρτυρίες και ἐνδείξεις: Μ. Β. Sakellariou, *ἴδιο ἔργο*, 260-262.

22. Μαρτυρίες και ἐνδείξεις: Μ. Β. Sakellariou, *ἴδιο ἔργο*, 671.

23. Ψευδο-Απολλόδωρος, 1.7.3 και 9.4.

ἐμφανίζεται ὡς ἥρωίδα μιᾶς ἱστορίας, τὴν μοιράζεται μὲ τὸν σύζυγό της, τὸν Κύρηκα. Ἐξ ἄλλου ἀμφότεροι ἔχουν δύο κοινές ἰδιαιτερότητες: τὰ ὀνόματα ἀνάγονται σὲ προσηγορικά πτηνῶν καὶ ὁ μύθος τοὺς παρουσιάζει νὰ μεταμορφώνονται σὲ θαλάσσια πτηνά. Δεδομένα ποὺ ἐξυπακούουν τὴν προτεραιότητα τῆς κοινῆς ἱστορίας τοὺς συγκριτικὰ μὲ τὴν σύνδεση τῆς Ἀλκυόνης μὲ τὸν Αἴολο, γενάρχη τῶν Αἰολέων²⁴. δ) Πιθανὸν νὰ συνέβη τὸ ἴδιο μὲ τὴν Κανάκη, ποὺ ἐμφανίζεται ὄχι ὡς σύζυγος ἐνὸς τοπικοῦ ἥρωα, ἀλλὰ ὡς ἐρωμένη τοῦ Ποσειδῶνος²⁵. ε) Οἱ σύζυγοι καὶ τὰ τέκνα τῶν θυγατέρων τοῦ Αἰόλου ἐντοπίζονται στὴ νότια Θεσσαλία, στὴν Τραχίνα καὶ στὴν Αἰτωλία. Ἡ νότια Θεσσαλία ἐμπλέκεται διὰ μέσου τοῦ γάμου τῆς Πεισιδίκης μὲ τὸν Μυρμιδόνα, τὴν ἐμφάνιση τῆς Καλύχης ὡς μητέρας τοῦ Ἐνδυμίωνος, καθὼς καὶ ἐκείνης τῆς Κανάκης ὡς μητέρας τοῦ Ἀλωέως, δεδομένου ὅτι οἱ Μυρμιδόνες ἐντοπίζονται ἀπὸ τὴν *Ἰλιάδα* μέσα στὰ ὄρια τοῦ “*βασιλείου τοῦ Πηλέως*”²⁶. ὁ Ἐνδυμίων παρουσιάζεται ὡς ὁ καταγόμενος ἀπὸ τὴ Θεσσαλία²⁷. τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλωέως συνάπτεται προφανῶς μὲ ἐκεῖνο τῆς Ἄλου, πόλεως τῆς Ἀχαΐας Φθιώτιδος. Αὐτὲς λοιπὸν οἱ περιπτώσεις προσεγγίζουν ἐκείνη τοῦ Μάγνητος, καθὼς καὶ ἐκείνη τοῦ Ἀδάμαντος, δύο ἥρώων ποὺ ἀντιπροσωπεύουν ἐπίσης ἔθνη ἄσχετα μὲν μὲ τοὺς Πρωτο-Αἰολεῖς, ἐντοπιζόμενα ὅμως στὴ Θεσσαλία. Ἐπίσης διὰ μέσου δύο ὁδῶν ἀναγόμαστε στὴν Αἰτωλία: τῆς συνάψεως τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ τοῦ Ἀχελῷου μὲ τὸν γενάρχη τῶν Αἰολέων διὰ μέσου, ἀντιστοίχως, τῆς Περιμήδης, ὑπὸ τὴν ιδιότητα συζύγου τοῦ Ἀχελῷου, καὶ τῆς Καλύχης συνδεομένης μὲ τὸν Αἰτωλὸ ὡς μητέρα, καθὼς καὶ μὲ τὸν Καλυδῶνα καὶ τὸν Πλευρῶνα ὡς μάμμη. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Αἰτωλίας περιεῖχε κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους μερικὰ αἰολικὰ στοιχεῖα²⁸ ἐνδέχεται νὰ ὑπῆρξε ὁ παράγων ἐκεῖνος ποὺ ὁδήγησε στὸ μύθευμα ποὺ ἔκανε ἀπογόνους τοῦ Αἰόλου τὸν ἐπώνυμο ἥρωα τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἐκείνον τοῦ πιὸ μεγάλου ποταμοῦ τῆς Αἰτωλίας διὰ μέσου θυγατέρων τοῦ Αἰόλου, χρήσιμων μόνον γι’ αὐτὴ

24. Ἐπίσης, ἓνα ἰδιαίτερο στοιχεῖο τοῦ μύθου τῆς Ἀλκυόνης, τὸ λυπηρὸ κελιάδιμά της, προαναγγέλλεται στὴν *Ἰλιάδα*, I 562-564.

25. Στοὺς στίχους 102-103 τοῦ ἀπ. 10 (a) M.-W, διαβάζουμε ὅτι ὁ Ποσειδῶν ἐνώθηκε μὲ μιὰ “*Αἰολίδα*” ἀγνώστου ὀνόματος. Ἐλλειψη ποὺ θεραπεύεται ἀπὸ τὸν Ψευδο-Ἀπολλόδωρο, 1.7.4.

26. *Ἰλιάς*, B 684.

27. Ψευδο-Ἀπολλόδωρος, 1.7.5.

28. Ψευδο-Ἀπολλόδωρος, 1.7.5.

τήν ἀποστολή²⁹. Οἱ δύο τελευταῖες περιπτώσεις προσεγγίζουν λοιπὸν ἐκείνη τοῦ Δηίωνος, ἥρωα τῆς Φωκίδος (ἀνωτέρω, 81). Τὸ ἴδιο συμβαίνει πιθανὸν καὶ μετὰ τὴν Τραχίνα, δεδομένου ὅτι ναὶ μὲν ὁ σύζυγος τῆς Ἀλκυόνης, Κύηξ φέρεται ὡς βασιλέας αὐτῆς τῆς χώρας καὶ φίλος τοῦ Ἡρακλῆ ἐντοπιζομένου σὲ γειτονικὴ περιοχὴ³⁰, καμμία ὅμως μαρτυρία ἢ ἐνδειξη δὲν ὑπαγορεύει τὴν ἐνταξὴ τῆς Τραχίνος μεταξὺ τῶν χωρῶν τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς περιλάμβανε πρωτο-αιολικὰ στοιχεία.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω μπορούμε νὰ ἀναπαραστήσουμε τὶς φάσεις πού διέτρεξε ἡ δημιουργία τῶν Αἰολιδῶν ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι καὶ τοῦ Ἡσιόδου.

Μποροῦμε πράγματι νὰ ὑποθέσουμε μία πρώτη φάση, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο ὁμηρικὸς Αἰόλους φερόταν ὡς πατέρας τῶν Κρηθέως καὶ Σισύφου. Ἡ ἐπόμενη φάση ἄρχισε ἀπὸ τότε πού, κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα π.Χ., φαντάστηκαν ἕνα Αἴολο, υἱὸ τοῦ Ἑλλήνος καὶ γενάρχη τῶν Αἰολέων καὶ τοῦ ἀπέδωσαν ὡς υἱούς, ἐπὶ πλεόν τῶν δύο προηγουμένων, τοὺς Σαλμωνέα, Περιήρη, Ἀδάμαντα καὶ Μάγνητα. Ἡ ἀπόδοση στὸν νέον Αἴολο, ὡς υἱό, τοῦ Δηίωνος, μυθικοῦ προσώπου πού δὲν ἐντοπίζεται στὴ Θεσσαλία, ὅπως οἱ προηγούμενοι, ἀλλὰ στὴ Φωκίδα, χώρα ὅπου ἐμφανίζεται ἕνα χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τῶν Πρωτο-Αἰολέων, μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ μετὰ τὴν ὑπόθεση ὅτι συντελέστηκε ὑπὸ συνδυῆκες μεταγενέστερες ἐκείνων τῆς δευτέρας φάσεως, ἀλλὰ προγενέστερες ἐκείνων πού ὁδήγησαν στὴν ἰδέα νὰ πλασθοῦν ἐκ τοῦ μηδενὸς θυγατέρες γιὰ τὸν Αἴολο. Αὐτὲς οἱ τελευταῖες συνδυῆκες ἦσαν πιὸ ἀπαιτητικὲς ἀπὸ τὶς προηγούμενες, δοθέντος ὅτι τὸ ζητούμενο ἦταν πλεόν νὰ δέσουν μετὰ τὸν Αἴολο προϋπάρχουσες τοπικὲς γενιὲς ἀπὸ μυθικὰ πρόσωπα πού ἐπίσης προϋπήρχαν, Ἐξ οὗ ἡ ἰδέα νὰ συνδέσουν τοὺς προγόνους αὐτῶν τῶν γενιῶν μετὰ τὸν Αἴολο, διὰ μέσου προσώπων πού νὰ ἐξυπηρετήσουν αὐτὸν τὸν σκοπὸ, χωρὶς νὰ προκαλέσουν ἀντιδράσεις. Πρὸς τοῦτο ἦταν, προφανῶς, πιὸ ἐνδεδειγμένο νὰ ἐφεύρουν ἕνα γυναικεῖο πρόσωπο πού

29. Ὁ M. L. West, *The Hesiodic Catalogue of Women*, 1985, 60, ἐντοπίζει τὴν Περιμήδη κοντὰ στοὺς Μολοσσούς βάσει τοῦ γεγονότος ὅτι αὐτὴ φέρεται ὡς κόρη τοῦ Ὀρέστη, ἐπωνύμου ἥρωος τῶν Ὀρεστών, πού μνημονεύονται ὡς μολοσσικὸ ἔθνος. Ἀλλὰ οἱ Ὀρέσται δὲν συνδέονται πουνενὰ μετὰ τοὺς Αἰολεῖς καὶ ἡ σύνδεση τῆς Περιμήδης μετὰ τὸν Ὀρέστη μπορεῖ νὰ εἶναι ἀργοπορημένη.

30. Ἡσιόδος, *Ἀσπίς*, 353-354 καὶ *Κήκος γάμος*, ἀπ. 264* M-W (= Ζηνόβιος, 2.19), Διόδωρος Σικελιώτης, 4.36.5 καὶ 57.1, Ψευδο-Ἀπολλόδωρος, 2.7.6 καὶ 7.7, *Σχολ. Σοφ. Τραχ.*, 40.

να ἐμφανίσουν ἀπὸ τῆ μίας μεριά ὡς θυγατέρα τοῦ Αἰόλου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὡς σύζυγο καὶ μητέρα τοπικῶν ἡρώων, πάρα νὰ ἀποδώσουν στὸν Αἰόλο ὡς υἱοὺς τοπικοὺς ἥρωες ἐνταγμένους σὲ γενεαλογίες ἤδη σχηματισμένες.

Τὸ τελικὸ συμπέρασμα, ποὺ ἀπαντᾷ ἐπίσης στὸ κεντρικὸ πρόβλημά μας εἶναι ὅτι μόνον οἱ δύο Αἰολίδες τοῦ Ὀμήρου μποροῦν νὰ ἀναχθοῦν στὴ μυθολογία τῶν Πρωτο-Αἰολέων. Μὲ τοὺς πρόσθετους Αἰολίδες τοῦ Ἡσιόδου δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο. Ἀντίθετα, φαίνονται νὰ τοὺς ἀποδόθηκε αὐτὴ ἡ ιδιότητα κατὰ τὸ μέτρο ποὺ εἶτε ἀναγνωρίζονταν τεκμήρια ὑπάρξεως Αἰολέων σὲ διάφορες ἐλληνικὲς περιοχὲς εἴτε ἀπλωνόταν μία ἰδέα περὶ Αἰολέων ποὺ ἦταν ἄσχετη μὲ τὴν πραγματικότητα.

R É S U M É

Les Eolides dans Hésiode, fr. 10 (a) M-W

Présentation préliminaire de certains passages de mon livre *Les ethnè grecs à l'âge du Bronze* (à paraître), 391 sqq.
